

הבאלט הקאמרי של פראג

חוגג עשרים שנות פעילות

מאת יאנה הולנובה

מפת להקות המחול ברפובליקה הצ'כית אינה מקיפה גופים אמנותיים רבים, ממש כשם שהרפובליקה הצ'כית עצמה אינה משתרעת על שטח גדול. בעצם, שתי להקות הבאלט הגדולות העצמאיות היחידות הפועלות שם הן להקת התיאטרון הלאומי בפראג ולהקת התיאטרון הלאומי בברנו, בירת מורביה. כל יתר הלהקות הן אנסמבלים של בתי אופרה בערי שדה, שנדרשות לספק להפקות האופראיות תמונות באלטיות, ורק פעם או פעמיים בשנה מאפשרים להן להופיע בתוכניות מחול עצמאיות.

בעקבות השינויים הפוליטיים שחלו ב-1989, הופיעו יוצרים צעירים לא מעטים והם מנסים להדביק את התפתחות המחול המודרני העולמי, אך עד היום, להקת הבאלט היחידה החשובה שרוקדת מחול מודרני ברפובליקה הצ'כית היא להקת הבאלט הקאמרי של פראג.

הבאלט הקאמרי של פראג נוסד ב-1975 על ידי **פאבל שמוק**, מנהלו האמנותי עד היום. זו להקה עצמאית שאמנם לא נדרשת לספק תמונות לאופרות, אבל עד היום, אחרי כעשרים שנות פעילות, עדיין אין לה מחסני תפאורות, תלבושות של ממש, סטודיות משלה ושאר

"סטאבאט", כור': פאבל שמוק

"STABAT", CHOR.: PAVEL SMOK, PHOTO: IVAN MALY

"סטאבאט", כור: פאבל שמוק
 "STABAT", CHOR.: PAVEL SMOK, PHOTO: IVAN MALY

בעקבות השינויים הפוליטיים שחלו ב-1989, הופיעו יוצרים צעירים לא מעטים והם מנסים להדביק את התפתחות המחול המודרני העולמי, אך עד היום, להקת הבאלט היחידה החשובה שרוקדת מחול מודרני ברפובליקה הצ'כית היא להקת הבאלט הקאמרי של פראג

תנאים טכניים הכרחיים. היא בנויה על שבעה עד 16 סולנים, על פי הצורך והיכולת לעמוד בתשלום המשכורות.

הציר המרכזי של היצירה של שמוק הוא מוסיקה איכותית שלא נכתבה מראש לבאלט. כשמונים אחוזים מהמוסיקה שבה הוא משתמש ביצירותיו נכתבה על ידי מלחינים צ'כיים כמו דבוז'אק, יאנאצ'ק, מרטינו. גם הוא וגם הכוריאוגרפים האורחים שהוא מזמין לעבוד עם להקתו עובדים בסגנון מודרני המתבסס על המילון הטכני של הבאלט הקלאסי.

עד שנת 1994 זכה הבאלט הקאמרי של פראג לתמיכה ממשלתית משמעותית אך הסיבסוד קוצץ לכדי שליש בשנה שעברה. איש לא חשב שהלהקה תשרוד בתנאים החדשים, אבל דווקא בתקופה זו היא הפיקה פסטיבל בהשתתפות אורחים נכבדים, כמו להקת הוותיקים של תיאטרון המחול ההולנדי (NTD3) של יירי קיליאן, ובסתיו '95 יצאה בתוכנית בכורה חדשה. את כושר ההישרדות שלה יש לזקוף לזכות כשרונו היצירתי הכביר של פאבל שמוק ויכולתו הניהולית של מנכ"ל הלהקה יירי אופיילה.

מופע הבכורה שהתקיים בסתיו נקרא "חיי אדם אחד". שמוק ייעד אותו להיות מחול אוטוביוגרפי, אבל תוכניתו לא יצאה אל הפועל והתוכנית היתה בנויה בסופו של דבר משלוש עבודות קצרות.

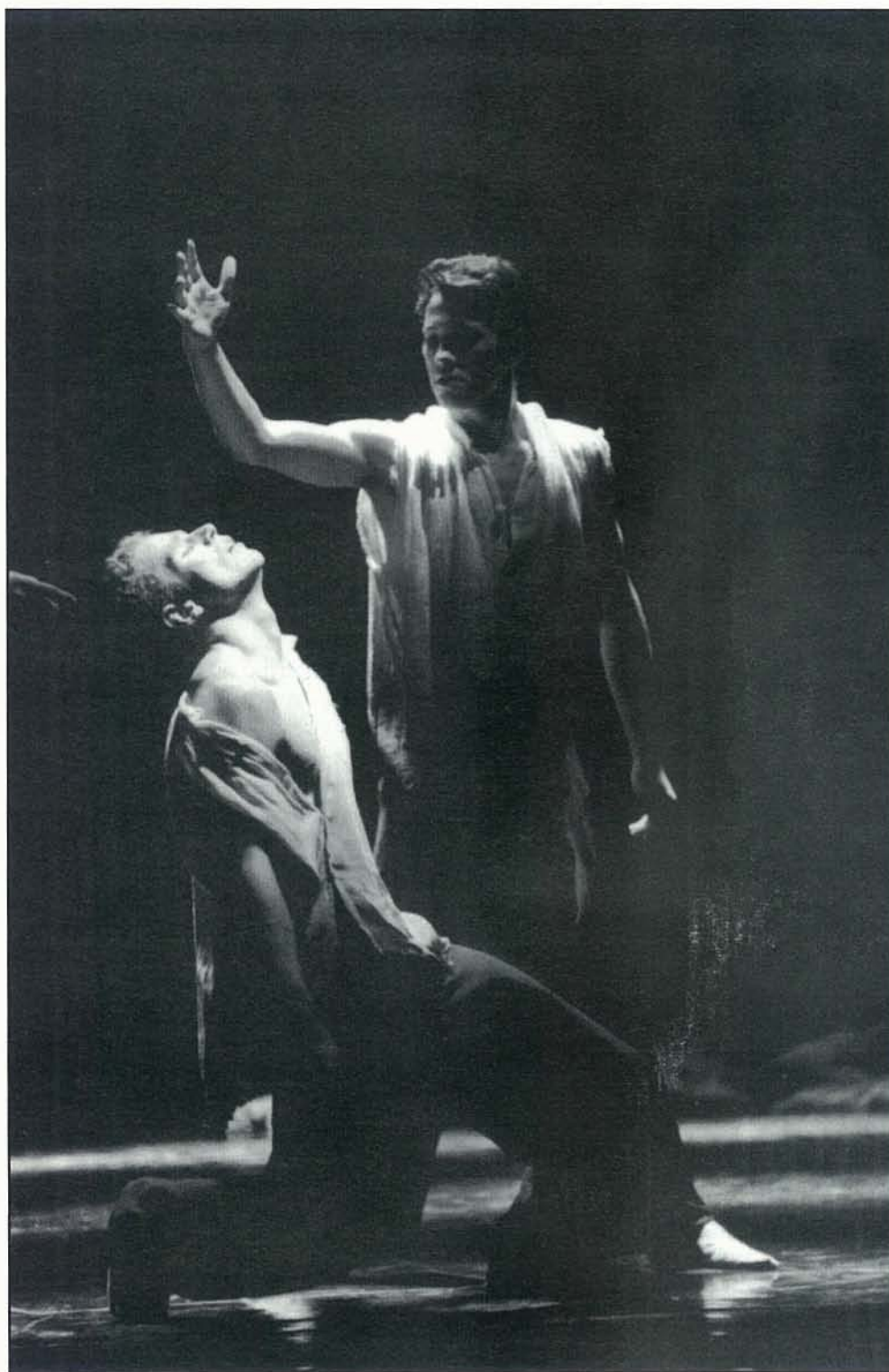
אחת העבודות היתה יצירה של יוצרת צעירה בשם אירנה יאנובצובה, בוגרת כיתת הכוריאוגרפיה של שמוק באקדמיה לאמנויות בפראג, ושמה "עלזי ומאושר". היצירה שונה בסגנונה מסגנון-הבית של שמוק.

על רקע מסיבת סילבסטר יאנובצובה תיארה מגוון טיפוסים בחברה העכשווית של פראג ובאווירה השוררת בעיר בימים אלה. היא העמידה, בצורה אירונית, אלה מול אלה, מצליחנים ולא-יוצלחים, סנובים למיניהם ופתיים שאינם יודעים בדיוק מה קורה להם. התנועה בנויה סקיצות קצרות של פנטומימה וליצנות וקטעים בסגנון באלט קלאסי, למוסיקה מאת המלחין הצ'כי בן המאה ה-18 יוזף מיסליבצ'יק, שהיא עיבדה למין סוויטה בעלת אופי של מוסיקת דיסקוטק.

עד כה עבדה יאנובצובה בעיקר עם מקצוענים למחצה. הדבר מעניק ליצירתה טעם של "מחותרת" ושל פסיפס, מעניינים כשלעצמם, אך המבנה הדרמטורגי של העבודה מגובש יותר מאשר הצד התנועתי ובכוריאוגרפיה שלה ניכרת שטחיות מסוימת.

עבודה שנייה ב"חיי אדם אחד" היא פרי עטו של פטר זוסקה, רקדן לשעבר בבאלט הקאמרי והיום סולן להקת הבאלט הלאומי. הוא קרא ליצירתו "Seul" והקדיש אותה לזיאק ברל. שלא כמו בעבודה של יאנובצובה, אצל זוסקה שירי ברל לא תלושים מהקשרם, וברור

המחול רב-שכבתי ורב משמעי וכולו משחק בסמלים דרמטיים. יש בו יופי תנועתי רב ורגישות, התנועה והמוסיקה משתלבות היטב ושמוק עושה פלאים במערך התאורה ובמשחק במשטחים בגבהים שונים

פאבל שמוק בשעת ההצגה החגיגית

PAVEL SMOK, PHOTO: IVAN MALY

שהכוריאוגרף מתכוון בעבודתו להראות משהו כמו "תמונות מחיי האמן".

הביטוי המחולי של זוסקה מפורט ואינטימי עם תחושה של מיניאטורה, והמבנה הפנימי של יצירתו מוכתב על ידי שינוי מספר הרקדנים וחלוקת חלל הבימה בכל קטע וקטע. כל תמונה מבטאת את יחס הכוריאוגרף למשורר-זמר שרצה לעשות יותר מאשר לשעשע את הצופים שלו - זיאק ברל. את הדמות הראשית רוקד הרקדן המוכשר פטר קולאר, ויתר המבצעים משכנעים אף הם.

הכוריאוגרפיה של זוסקה נעה ו"מזמרת" באופן שופע ובלתי מאולץ. המחול שלו נמרץ, אלגנטי וגמיש עם הרבה "שארם" צרפתי.

היצירה המסיימת של התוכנית היתה הרצינית מבין השלוש, מעין memento mori מאת שמוק עצמו.

לפני עשרים שנה הצטיין שמוק בשימוש מעורר כבוד במוסיקה רצינית על בימת המחול. הפעם הוא דווקא "גזר" חלקים מיצירות, וליתר דיוק את החלק הראשון מתוך "Stabat Mater" מאת דבוז'אק. היצירה הכוריאוגרפית לצלילי "סטאבאט מאטר" משכנעת ואפילו מצמררת לפרקים. היא דנה בגורל האנושי, במוות ובסבל, במאבקים ובעיוורון, ברודנות ובעינויים, היום ולפני אלפיים שנה, ומבטאת מעין תפילה למשמעות בחיים. המחול רב-שכבתי ורב משמעי וכולו משחק בסמלים דרמטיים. יש בו יופי תנועתי רב ורגישות, התנועה והמוסיקה משתלבות היטב ושמוק עושה פלאים במערך התאורה ובמשחק במשטחים בגבהים שונים. אין ספק בכך שלפאבל שמוק יש מה לומר.

"סטאבאט", כור': פאבל שמוק

"STABAT", CHOR.: PAVEL SMOK

PHOTO: IVAN MALY